

Matyušová, Zdeňka

Slované v neslovanských zemích

Opera Slavica. 2012, vol. 22, iss. 1, pp. 58-60

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/125560>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

často nezvyklých souvislostí. Takto „osvětlené“ jevy nás pak nutí přehodnocovat zažitá schémata. Z tohoto hlediska má monografie význam nejen metodologický, ale i materiálový a interpretační. 2. Koprda rozvíjí v souladu se svými předchozími výzkumy teorii meziliterárnosti a její kategoriální aparát na méně frekventovaném literárně-historickém úseku (18. století), který vymezuje především teoreticky: meziliterárnost chápe jako specifickou metodologii dějin literatury, jako formu historické existence písemnictví samotného, která respektuje jeho rozmanitost a která se vyjevuje jako kánon.

Práce je celkově především zásadním příspěvkem k poznání 18. století a také originálně rozvíjí teorii meziliterárnosti tím, že analyzuje podmíněnost literatury vnějšími okolnostmi. Koprda stejně jako Ďurišin vidí východisko z krizového stavu ve vytvoření teoretického aparátu, který by zobecnil interdisciplinární průnik „literárního“ s „neliterárním“ a který by vymezil pojmy jako podstata (forma), proces, vývoj, světová literatura apod. Obraz meziliterárnosti se tak stává modelem vzájemných hierarchizovaných vztahů, které zahrnují prolínání integračních a diferenciačních tendencí všech meziliterárních kategorií od textových po nadtextové jako např. meziliterární společenství a meziliterární centristy. Světová literatura jako ustálená kategorie se spíše proměňuje v pohyblivý fenomén světovosti, který znamená otevřenou formu receptivity, formu šíření externěkontaktních činitelů podmiňujících interkulturní povahu „meziliterární sítě“.

Miloš Zelenka

Slované v neslovanských zemích

Славяне в неславянских странах. Сборник научных статей. Выпуск 1. Факультет филологии и искусств Санкт-Петербургского государственного университета, Санкт-Петербург, 2010, 117 стр.

První číslo nové publikace s názvem *Славяне в неславянских странах (Slované v neslovanských zemích)* bylo vydáno na Fakultě filologie a umění Sankt-Petěrburgské státní univerzity v roce 2010. Tento sborník statí je věnován problematice slovansko-německé a slovansko-pobaltské komparatistiky – literárněvědní, lingvistické a kulturologické. Náměty jednotlivých příspěvků souvisejí se slovansko-britskými, slovansko-švédskými, slovansko-rakouskými, slovansko-lotyšskými a polsko-estonskými kulturními kontakty.

Tradice studia vzájemných slovansko-neslovanských literárněvědních, lingvistických a kulturologických styků ve 20. a na začátku 21. století je v mnohém spojena s tematikou *Mezinárodních sjezdů slavistů*, zejména pak *čtvrtého – Moskva 1958* (stanovení základních principů historicko-typologických srovnání, vysvětlujících podobnost geneticky odlišných literárních jevů), *pátého – Sofie 1963* (další rozvoj literární komparatistiky), *šestého – Praha 1968* (vedle různých literárněvědních témat se posuzovala i problematika interakce slovanských a evropských literatur), *sedmého – Varšava 1973* (kromě zkoumání vzájemných vztahů slovanských a neslovanských literatur v období romantismu 19. století byla v jednotlivých referátech stěžejní pozornost věnována problémům slovanských literatur a mezslovanských literárních kontaktů), *osmého – Záhřeb a Lublaň 1978* (v rámci lingvistické sekce se řešila otázka vzájemného působení slovanských a neslovanských

jazyků v historickém kontextu), *dvanáctého – Krakov 1998* (poprvé byl pod názvem emigrantologie pojmenován nový vědecký směr jako obor zkoumání kultury, literatury a jazyka emigrace v historické perspektivě až do současnosti) a *čtrnáctého – Ochrid 2008* (lingvistický blok zahrnoval problematiku okrajových dialektů slovanských jazyků, jejich vzájemné pronikání a kontakty s neslovanskými jazyky, slovanské prvky v neslovanských dialektech atd.; tematicky bohatá literárněvědná, kulturologická a folkloristická sekce nabídla otázky dialogu Východu a Západu ve slovanských literaturách, náhled na vzájemnou apercpci národních literatur; dále se pak objevila a řešila témata evropských integrační procesů, globalizace, hledání národní identity; jednalo se o literaturách národnostních menšin ve slovanských zemích, o migraci, emigraci, o proplétání kultur – slavica, balcanica, europeica, o komparatistice a žánrologii, o slovanských literaturách po roce 1989 v rámci dialogu s Evropou a světem – nové tendence, jevy a perspektivy; byly rovněž vysloveny názory na přínos a úlohu Slovanů ve světové literatuře apod.).

Kromě toho problematika pojmenovaná *Východ-Západ. Dialog kultur v současném světě* nejednou přitahovala pozornost filosofů, literátů, filologů i historiků a posuzovala se na řadě mezinárodních vědeckých symposií a odborných konferencích v Rusku (2008 – *Slovanská identita – nové faktory konsolidace*), v Česku (2009 – *Kultura a literatura mezi Východem a Západem; Slovanský areál a Evropa*), v Německu (2009 – *Současná polská migrační kultura v Německu, Irsku a Velké Británii*) a v dalších zemích.

V posuzovaném sborníku nacházíme materiály, jež se týkají slovansko-pobaltských a slovansko-německých vzájemných kulturních vztahů. Tyto referáty byly prezentovány na mezinárodních vědeckých konferencích, které pořádala Fakulta filologie a umění Sankt-Petěrburgské státní univerzity v letech 2008 a 2009. Konkrétně to byly *Slavistické přednášky věnované památce prof. P. A. Dmitrijeva a prof. G. I. Safronova – X. ročník* (sekce s názvem *Recepce slovanské literatury v neslovanském zahraničí*) a *XXXVIII. ročník Mezinárodní filologické konference* (sekce *Slované v neslovanských zemích*).

Recenzovaná publikace je rozčleněna na úvod a pět stěžejních kapitol, které obsahují příslušně tematicky zaměřené příspěvky:

- 1/ **Славяне в Австрии** – Бодрова, А. Г.: *Словенский писатель Иван Цанкар в Вене*.
- 2/ **Славяне в Великобритании** – Йелинек, И.: *«Песня о друге» Владимира Высоцкого и ее переводы на английский и чешский языки*; Котова, М. Ю.: *Феномен Марии Левицкой*; Котова, М. Ю.: *Восприятие чешской культуры в Англии (из опыта чтения спецкурса «Британско-чешские культурные связи» для чешско-английского отделения СПбГУ)*; Мустафина, Н. М.: *Восприятие творчества Богумила Грабала в Великобритании и США*; Егорова, К. Б.: *«Письма из Англии» Карла Чапека. Рецензия в Великобритании*; Елфимова, К. Б.: *Английские вкрапления в чешском тексте и их перевод на русский и английский языки (на материале произведения Карла Чапека «Письма из Англии»)*; Елфимова, К. Б.: *Особенности речевой характеристики чеха в англоязычной среде (на материале романа Й. Шкворцекого «История инженера человеческих душ» и его английского перевода)*; Павленко, А. И.: *Концепт баини в чешской и английской традиции*; Семенова, М. А.: *Судьба чешского кино в Великобритании*.
- 3/ **Славяне в Латвии** – Кошкин, И. С.: *К вопросу о полонизмах в латышском языке*; Раина, О. В.: *Поляки в Латвии*; Стойкова, Т. А.: *К вопросу о лексико-грамматическом сопоставлении болгарского и латышского языков*.

4/ **Славяне в Швеции** – Варюхина-Франзен, Е. И.: *Преподавание славянских языков и славистические исследования в вузах Швеции.*

5/ **Славяне в Эстонии** – Синдецкая, Н. Б.: *Поляки в Первой Эстонской республике.*

Na závěrečných stránkách knihy je ke všem publikovaným článkům uvedeno resumé v anglickém jazyce. Najdeme zde i abecední seznam jednotlivých autorů a přehledný registr internetových zdrojů.

Svým způsobem ojedinelá publikace přináší nejen neotřelý pohled na problematiku slovansko-neslovanských literárněvědných, lingvistických a kulturologických vztahů ve výše zmíněném období, ale i nepřehlédnutelné nové podněty pro tuto specificky odbornou sféru.

A právě vzhledem k této námětové výlučnosti je prezentovaný sborník statí rozhodně určen užší skupině zájemců o uvedenou tematiku. Mnohostranné užití a nesporný přínos bude jistě mít především pro akademické pracovníky, vědecké odborníky, pedagogy a dále rovněž i pro studenty příslušných filologických specializací, kterým může rámcově napomoci při prvotní orientaci ve zkoumané problematice a poskytnout tak náhled na současný stav a úroveň bádání v této výzkumné oblasti.

Zdeňka Matyušová

